

Spelarit

2.1992

aka vanha Väinämöinen,
Laulaja iän-ikuinen,
Sormiansa suorittavi,
Peukaloitansa pesevi,
Istuksen ilokivelle,
Laulupaaalle paneikse
Hope'iselle mäelle,
Kultaiselle kunnahalle.

Otti soiton sormillensa,
Käänti käyrän polvillensa,
Kantelen kätensä alle.
Sanan virkko, noin nimesi:
„Tulkohonpa kuulemahan,
Ku ei liene ennen kuullut
Iloa ikirunojen,
Käjahusta kanteloisen!”

Siitä vanha Väinämöinen
Alko soittoa somasti

Hauinruofoista romua,
Kalanluista kantelella.
Sormet nousi notkeasti,
Peukalo ylös keveni.

Jo kävi ilo ilolle,
Riemu riemulle remahiti,
Tuntui soitto soitannalle,
Laulu laululle tehoi.
Helähteli hauin hammas,
Kalan pursto purkaeli,
Ulvo si upehen jouhet,
Jouhet ratsun raikkahuivat.

Soitti vanha Väinämöinen,
Ei ollut sitä metsässä
Jalan neljän juokseva,
Koivin koikkelehtäva,
Ku ei tullut kuulemahan,
Iloa imehkimähän.

Ryhmän harjoituttaminen esitykseen

Tanhuharjoituksiin kokoonnutaan tavallisesti kerran viikossa. Tehokkaasti ja hyvin käytetty harjoitusaika näkyy myös hyvä tuloksina. Täten on tärkeätä, että kaikki saapuvat harjoitukseen ajallaan. Sovittua alkamisaikaa on noudatettava. Jos harjoitusten aloitus venyy, niin ajoissa tulleet tuskastuvat ja heidän työskentelymotivaationsa heikkenee. On parempi sopia myöhäisempi alkamisajankohta, kuin jättää se epämääräiseksi. Ohjaajalle on ilmoitettava, jos tanhuaja ei pääse harjoituksiin. Nämä ovat todella tärkeitä asioita, vaikka kyseessä onkin harrastus.

Peruskuntoa tuskin pidetään yllä edellä mainitulla harjoituksella, jos se jää ainoaksi liikuntasuorituksiksi viikossa. Kun on kyse vain sosiaalisesta yhdessäolosta, on tilanne tyydyttävä. Esiintyvän ryhmän jäsenten suoranainen velvollisuus on pitää oma kuntosensa niin korkealla, että se kestää harjoituksen ja esityksen rasitukset. Peruskunto tulee suurelta osin saavuttaa jo muualla kuin tanhuharjoituksissa, mutta siellä sen on kuitenkin lisäännyttävä. Hyvä peruskunto tekee harjoittelemisen miellyttävämmäksi.

Tanhuajan on kestettävä rasitusta. Harjoituksesta tulee lepsu, jos muutamakin tanssija asennoituu harjoitustilanteeseen hällä-väliä -tyylillä. Perusratkaisu asennoitumisessa harrastukseen on tehtävä jo harjoituskauden alkuvaiheessa. Yhdessä pääteään siitä, onko ryhmän tavoitteena sosiaalinen yhdessäolo ja viihtyvyys, mikä sinänsä on arvokasta, vai tähdätäänkö myös esiintymisiin. On harkittava minkä tasoisena ryhmä voi lähteä suuriin yhteisesityksiin. Vaikka katsoja ei ehkä yhteisesityksissä seuraa yksittäistä paria tai ryhmää, niin yhdenkin parin virheet näkyvät ja alentavat esityksen tasoa.

Jo vähäisenkin harjoitusmäärän jälkeen on yhdistyksen sisäisissä tilaisuuksissa mahdollisuus hankkia esiintymistottumusta.

Jokaiseen esitykseen on saatava ryhtiä yksilöstä pariin, ja pareittain koko ryhmään.

Harjoitusasu

Harjoitusasu ei saa olla esteenä liikkumiselle, ja siinä on

pystyttävä voimistelemaan. Nykyisin saa kaupoista erittäin hyviä liikuntaa varten tarkoitettuja paitoja, hameita, housuja, sääriskuksia ja kenkiä. Tyttöillä harjoitushameen tulee vastata kansallispuvun hametta, eli sen on oltava riittävän pitkä ja leveä. Poikien taas tulee voida tanssia ripaskaa, joten housujen on oltava joustavaa kangasta tai neulosta. Tanhukengät ovat sopivimmat harjoitusjalkineet. Harjoituksissa on hyvä totutella niihin jalkineisiin, joissa joutuu esiintymään. Jalkojen lämpimyyttä voidaan tarvittaessa lisätä sääriskilla. Näin myös huolehditaan jalkojen terveydestä. Vaatetuksen määrän ratkaisee harjoituspaikka ja osin myös harjoituksen teho. Mikäli ei ole mahdollista pukeutua harjoituspaikalla, on tämä otettava huomioon jo kotoa lähtiessä ja varusteita pukiessa.

Liikunnan jälkeinen suihku lisää harjoituksen miellyttävyyttä.

Ryhti

Ryhti on tanhuajan suurelta osin itsensä hankkima. Hyvän ryhdin merkitystä tanssijalle ei voi kyllin korostaa. Harjoitukseen ja alkuverryttelyyn on aina sisällytettävä ylävartaloon ja hartia-seutuun kohdistuvia liikkeitä.

Voima

Voimaa, jota tanhuaja tarvitsee, saadaan riittävästi jo tavalisen harjoituksen ohessa. Liika voima saattaa vaikuttaa jopa jäykistävästi, ellei harjoitteluun liity vastapainoksi venyttelevää voimistelua ja rentoutusta. Hieronta, jota kilpaurheilijat käyttävät, on tanhuajallekin vain eduksi. Harjoituksen ja levon oikea suhde on tanssijallekin tärkeää. Sitä kannattaa pohtia harjoitusaikataulua laatiessaan.

Esitysharjoitus

Askelikot

Jokaiseen harjoituksen verryttelyyn tulisi sisällyttää askelikkoharjoituksia. Askelikkojen oikeellisuutta ja tyylipuhtautta tulisi seurata jokaisessa harjoituksessa. Yhtenäinen tyyli on ohjaajan vastuulla. Virheet pitäisi korjata mahdollisimman aikaisessa vaiheessa. Opittu suoritustapa muodostuu harjoitetuksi ehdolliseksi refleksiksi, se helpottuu ja automatisoituu. Samoin käy jos suoritus on harjoitettu virheellisesti, se muodostuu vaikeasti korjattavaksi. Urheilijan kohdalla puhutaan tyylivirheestä. Se sopii myös tanhuajaan. Persoonalliset tyylipoikkeavuudet

3.
tulisi tiedostaa; jos ne eivät riko kokonaisuutta, ovat ne vain hyväksi.

Vuorot, tanssisarjat ja -sikermät

Askelikkoharjoitusta seuraa vuorojen ja itse tanssin opettaminen. Samoin opetetaan useiden tanhujen sarjat ja sikermät perättäisiksi. Tätä vaihetta voidaan hyvin käyttää myös kuntoharjoituksena.

Laulaminen

Mikäli esitetään tansseja, joissa on laulua, on harjoiteltava samanaikaisesti tanhuamista ja laulamista. Pelimannien tulee seurata tanssijoita ja laulun tempoa. Tarvitaan kärsivällisyyttä, että kaikki osapuolet yltävät yhtenäiseen suoritukseen. Erillinen kuoro lisää laulun tehoa, mutta vaatii myös enemmän työtä esityskokonaisuuden onnistumiseksi.

Loppuhionta

Kun tanssit osataan jo sujuvasti alkaa yksityiskohtien hiontavaihe. Mahdolliset virheet korjataan, eritellään vielä tanssin luonne ja viimeistellään kokonaisuus. Loppuhionta sopii hyvin viikonloppuharjoitusten yhteyteen. Viikonloppuna järjestetty kurssi vastaa montaa iltaharjoitusta.

Usein sanotaan ryhmän olevan kuva ohjaajastaan. Näin käy silloin, kun ohjaaja on voimakas auktoriteetti ja on ohjannut samaa ryhmää kauan. Mikäli ohjauksessa on käytetty vain ryhmätyötä tai itseohjautuvuutta voi tuloksena olla liian epäyhtenäinen esitys.

Loppuhionnassakin tulisi ottaa huomioon jokaisen tanssijan oma persoonallisuus ja sopeuttaa se tanssin tyyliin ja luonteeseen.

Kenraaliharjoitus

Viimeisin loppuhionta ja henkinen varmuus saadaan kenraaliharjoituksessa, jossa kaikki esiintyjät ovat läsnä ja koko ohjelma tanssitaan. Esiintymispaikalla tulisia aina voida suorittaa harjoitus tai vähintään tarkistaa kuvioiden ja parien paikat sekä siirtymiset.

Ennen ja jälkeen esityksen

Ennen esitystä tulisi pitää pieni verryttely. Henkinen latautuminen on myös tärkeä osa valmistautumista, joten pieni rauhal-

linen hetki verryttelyn jälkeen on paikallaan.

Aina tulee pyrkiä mahdollisimman hyvään esitykseen. Onnistumiseen vaikuttavat myös esiintymispaikka ja yleisö. Minkään ryhmän esitys ei ole edes kahta kertaa peräkkäin samanlainen. Pettymyksiäkin sattuu. Ryhmän yhteishengen säilyttämiseksi tulee jälkiarvioinnin olla rakentava ja seuraaviin esiintymisiin kannustavaa.

Kihloissa

SUOMI NEITO

JA

EY

Brysselissä
18.3.1992

NÄPPIS-KALLEN KATRILLI.

Kun olen ikäänkuin kautta rantain lanseerannut Näppis-Kallen kantrillin Spelareiden ohjelmistoon, lienee paikallaan pieni juttu tästä vanhasta asiasta. Olen kirjoittanut samasta aiheesta n. 15 vuotta sitten Tanhuviestiin, mutta sitä tuskin kukaan enää muistaa.

"Pelmannien Säveleitä Lounais-Hämeestä"- vihkossa tämä katrilli on tallennettu Humppilan Aarnioilta joskus vuosisadan alussa. Silloinen ylioppilas Elias Kiianmies on sen lähettänyt Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran arkistoon Näppis-Jannen katrilli-nimisenä. Nyt on kuitenkin niin, ettei mitään Näppis-Jannea ole koskaan ollutkaan, ja sen perusteella Paavo Tamminen, joka on vihkon toimittanut, on vihkon viimeisellä sivulla "Tämän kokoelman kansansoittajia" tiedostossa maininnut: "Näppis- Janne " lienee kuultu väärin.

Olen ehkä ainoa ihminen, joka äidiltäni kuulemien tarinoiden perusteella olen saanut selville koko-tai puoliotuuden. Kalle Näppinen oli syntynyt Urjalassa 1828 ja kuollut myös siellä 1893, häitä soittaessaan. Äitini, joka oli syntynyt Urjalassa 1887, oli vain kuusi-vuotias tyttö. Kallen kuollessa, mutta muisti hyvin, kuinka Kalle soittomatkoillaan usein poikkesi heidän, Heinosten mökkiin, jossa avasi viululaatikkonsa, hartsasi jousensa ja uunin vierustalla olevalla penkillä ryhtyi soittamaan. Hän opasti myös vaariani viulunsoiton alkeissa, mutta vaarini lempisoitin oli kylläkin yksikielinen virsikannel. Näitä olen nähnyt hämäläisissä museoissa.

Äitini, joka oli puhelias, eikä hidas hämäläinen, kertoi juttuja lapsuudestaan niin paljon, että me lapset, emme jaksaneet aina kuunnellaakaan. Kuitenkin on mieleeni jäänyt Näppis-Kallen soittotovereista kaksi nimeä. Ne ovat Simolan Vaari, joka asui Vesilahdella ja Poutalan Janne Urjalasta. Tästä Poutalan Jannesta ei perimätiedossa mainita mitään, mutta oletan, että hän on ollut "Näppis-Kallea" huomattavasti nuorempi ja Kallen kuoltua käynyt soittomatkoillaan myös naapuripitäjissä, myös Humppilassa, jossa silloin vaikutti tunnettu kansanpelimanni Antti Aarnio. Antti Aarniolla oli poika Väinö nimeltään, jonka soittamana Elias Kiianmie tallensi "Näppis-katrillin". Näppis-Jannen katrilli-nimisenä". Mikä on siis totuus Näppis-Kallen katrillin alkuperästä, ei enää voitane todistaa varmasti mitenkään. Kalle Näppinen sitävastoin oli aikanaan Urjalan valtapelimanni, joka lähetti mm. 34 tanssisävelmää Suomalaisen Kirjallisuudenseuran arkistoon. Tämä tieto löytyy Ilmari Kronin toimittamasta "Vanhoja pelimannisävelmiä"-kirjasta, jota sanotaan "pelimannien raamatuksi". Voidaan siis olettaa että Humppilassa vaikuttanut Antti Aarnio oli kuollut tämän katrillin Janne Poutalan soittamana ja Antin poika Väinö, oli sen oppinut isältään ja näin on muistiin merkityksi tullut pieni sekaannus, joka jäänee ikuisiksi arvoitukseksi.

Muistaakseni soitimme ensikerran tämän katrillin Hilding Haaparinteiden 60-vuotisjuhlassa Tikkurilassa. Viime kesänä osallistuessamme Kaustisten festivaaleille katrilli kuului jo kantaohjelmistoomme. Ullan synttäreillä samassa nuorisoseuran talossa soitimme niinikään myös Näppis-Kallen katrillin. Spelaritanhuujien 10-vuotisjuhlassa se oli myös päällimmäisiä soitteitamme.

Heli oli kuulemani mukaan soittanut tätä katrillia Inter-Continentaalissa ja hotellin noblessi on ollut kuulemaansa kovin ihastunut.

jatkuu.....

Kun seuraavan kerran, toivottavasti jo pian, soitamme tätä katrillia, niin kiinnittäkää huomionne ns. "olkikattoon" eli obligatoon, jonka juohevasti soittaa Juhani.

Hyvää kevättä toivottaen ja näkemisiin sekä kuulemisiin merkitsen kaikille "Spelari" tanhuujille.

Veikko Lakkavaara

JK. Jäi vielä mainitsematta, että Kaustisten juhlilla soitimme neljän miehen porukalla. Hanurissa Veijo, harmoonissa Antti ja viulussa Juhani ja Veikko.

T I E D O T U K S I A .

Yhteisharjoitukset Murnakutka - Inter 3.5.-92 klo. 12-15 Sotungin koululla.

Pärnun kansantanssir ryhmä saapuu Helsinkiin 23.4. -92 illalla ja lähtee takaisin 28.4. -92 aamulla.

Ruotsin kansantanssir ryhmä saapuu Helsinkiin 25.4. -92 aamulla ja palaa 26.4. -92 illalla.

Seuran pääjuhla 25.4.-92. klo. 16:00 Havukosken koululla.

Seura järjestää "jatkot" vieraille ja jäsenille Sotungin Nuorisoseuran talolla klo. 20:00 Syötävää, juotavaa ja muuta mukavaa jokaiselle - T E R V E T U L O A !

Seuraavana päivänä juhlinta jatkuu. 26.4. klo. 11-19. Valimontie 15.A Ruokaa By. Rinne Oy. Tilaisuudessa yhteinen lounas.

M Y Y T Ä V Ä N Ä kaksi miesten kansallispukua. Ilmari puh.8767425

S E K A L A I S I A

Parhaimmat kiitokset teille kaikille, kun muistitte meitä ylittäessämme yhdessä 100 vuoden rajan.

Veikko ja Kaarina.

Tämän lehden artikkelit: Ryhmän harjoittaminen esitykseen, Esityksen puvustaminen ja tanhuryhmän käyttäytyminen lainattu Tietovakka 2:sta.

Lehden kokoonpano ja julkaisu: Jari, Armas ja Annikki.

Esityksen puvustaminen

Tarkasteltaessa tanssien puvustusta suomalaisessa agraari-yhteisössä voidaan todeta, että mitään varsinaisia tanssipukuja ei ollut käytössä. Tanssi on kuulunut ajanviettoon ja seurusteluun eikä sillä ole ollut yhteyttä esimerkiksi uskonnollisiin rituaaleihin eivätkä puku ja tanssi ole olennaisesti kuuluneet yhteen tai olleet suoraan riippuvaisia toisistaan. Erilaisissa tanssitilanteissa on pukeuduttu kansanomaiseen juhlapukuun ja 1800-luvun lopulla vähitellen kansanomaiseen muotipukuun, myöhemmin muotipukuun, ja työhön liittyvissä tanssitilanteissa on käytetty työvaatetusta.

Toisaalta jo 1880-luvulla alettiin kansan perinteisiä juhlapukuja elvyttää kansallispukuina, jotka pian omaksuttiin myös kansantanssiryhmien esiintymisasuiksi. Puvut saivat historiallis-kansallisen leiman. Kansallispuvun yhdistäminen kansantanssiin on tietyssä historiallisessa tilanteessa tehty ratkaisu, ja sata vuotta toistettuna siitä on tullut perinne-esiintymistyyli.

Nykyisin kansantansseja esitetään yleisölle ja harvemmin ne kuuluvat yleisiin ajanviete- ja seurustelumuotoihin.

Perinnenäytösten yleistavoitteena voidaan pitää oikean historiallisen kuvan antamista esitettävästä asiasta. Kun tätä tavoitetta vasten tarkastellaan esiintyvien kansantanssiryhmien puvustamista, tulee tanssin ja vaatatuksen historiallinen ja mahdollisuuksien mukaan myös alueellinen yhteenkuuluvuus ottaa huomioon.

Kalevalaiset laulutanssit

Vanhimpien suomalaisten kansantanssien, kalevalaisten laulutanssien, alkuhistoriasta on hyvin vähän tietoja. Ne ovat olleet kuitenkin käytössä jo rautakaudella, mutta niitä tanssittiin Karjalan kannaksella ja Inkerissä paikoin vielä 1900-luvun alussa.

Kalevalaisten laulutanssien puvustamisessa voidaan ajoitus periaatteessa tehdä monelle aikatasolle, koska ne ovat olleet käytössä vuosisatoja. Koska esihistoriallisen ajan vaatetuksesta on kuitenkin vähän tietoja, muutamia rekonstruoituja muinaispukuja lukuunottamatta, ei puvustamista kannata ajoittaa siihen aikakautteen. Sitä paitsi rekonstruoidut Tuukkalan, Perniön,

8.
Muinais-Karjalan ja Euran muinaispuvut eivät voi tulla kysymykseen ryhmien esiintymisasuina, sillä ne edustavat mahtiemäntien juhlavaatteita eivätkä ole olleet näin komeina ja runsaina yleisessä käytössä. Aino-puku ei sovi sen enempää kalevalaisiin laulutansseihin kuin myöhempiinkään tansseihin, sillä se on alunalkaen puutteellisin tiedoin rekonstruoitu muinaispuku, joka on vuosikymmenten kuluessa virheellisesti muuttunut fantasiapuvun suuntaan. Jos esityksestä kuitenkin halutaan kalevalainen näytelmä, tulee näyttämopuvustukseen pyytää asiantuntija-apua teattereiden ym. puvustajilta.

Koska kalevalaisia laulutansseja tanssittiin Karjalan kannaksella vielä 1700- ja 1800-luvulla, voidaan niiden puvustus tehdä sen ajan tilanteen mukaan eli käyttää karjalaisia kansallispukuja.

Puvustuksen toteutus

Samanaikaisesti kun suunnitellaan esitystä suunnitellaan myös puvustamista. Harjoitusten alkaessa ryhdytään hankkimaan materiaaleja näyttämöpukuihin, joita aiotaan valmistaa. Sen jälkeen aloitetaan välittömästi pukujen valmistus.

Jos kyseessä on kansallispuku, mietitään minkälaiset puvut sopivat alueellisesti esitykseen, ja selvitetään onko niiden käyttöönsaanti ja käyttäminen mahdollista.

Jos edessä on uuden kansallispuvun hankkiminen, on otettava huomioon ryhmän muiden jäsenten puvut.

Ns. pitäjänpukuja, mikä tarkoittaa että kaikilla ihmisillä olisi samassa pitäjässä kansanpuvun käyttöaikaan ollut samanlaiset vaatteet, ei ole ollut käytössä muualla kuin Karjalan kannaksella ja eräissä Etelä-Pohjanmaan ruotsinkielisissä pitäjissä. Muualla Suomessa vaatetus on vaihdellut samankin pitäjän sisällä kansanomaisen tyylin puitteissa. Sen tähden myös tanhuesityksissä, joissa käytetään länsisuomalaisia kansallispukuja, voi ryhmän kaikilla jäsenillä mielellään olla erilaiset puvut.

Ennen uuden kansallispuvun hankintaa on syytä ottaa tarkasti selvää, mitä on hankkimassa. Puvun mallin tulee olla perinteisen kansanpuvun mukaan tehty, eikä se saa olla fantasiapuku tai puutteellisin tiedoin koottu kansallispuvun tyylinen puku. Materiaalien on oltava luonnonkuituja ja kankaiden tulee näyttää perinteisiltä. Pukuun on hankittava kaikki pukukokonaisuuteen kuuluvat osat, myös oikeanlainen päähine, korut, sukat ja kenkät. Etukäteen kannattaa naisten varmistua siitä, että hankittavasta kankaasta tulee riittävän pitkä hame. Helma saa ulottua lähelle nilkkoja, mutta nilkkojen täytyy jäädä näkyviin. Pientä vaihtelua voi saman ryhmän hameiden pituuksissa olla, mutta mielellään hameet saavat olla melko pitkiä. Myös tyttöjen hameiden tulee ulottua vähintään puolisääreen. Muiltakin osilta lasten pukujen hankinnassa on otettava huomioon samat asiat kuin aikuisten puvuissa, ainoastaan suuria rintakoristeita ja silkkihuiveja eivät aivan nuoret tytöt käytä. Muutoin puku on mahdollisimman pitkälle aikuisen puvun kopio.

9. Puvun käyttö

Kaikkien pukujen ja asunteiden on oltava puhtaita ja siistejä. Paitoihin ja esiliinoihin käytössä tulevat rypyt eivät haittaa vaan kuuluvat kankaan luonteeseen. Mitä enemmän niitä pestään ja mitä tiiviimpää kangas on, sen vähemmän rypyt ovat haitaksi.

Suomalaisen Kansantanssin Ystävät ry. on laatinut kansallispuvun hoito-ohjeet. Ne ovat hyvin käyttökelpoiset, ja niiden noudattaminen säästää puvun omistajan monelta ikävyydeltä. Ohjeita voi tilata SKYn toimistosta Helsingistä.

Kansallispukujen käytössä otetaan huomioon kansallispukuraadin laatimat yleisohjeet kansallispuvun käyttäjille. Ohjeita myy Suomen kansallispukuneuvosto, c/o Suomen Kotiseutuliitto, Helsinki. Näihin ohjeisiin liittyen tulee muutamia aisoita erityisesti painottaa. Tyttöillä ja naisilla tulee aina olla päähineet, aikuisilla naisilla tanut, tykkimyssyt tai hunnut sen mukaan, mikä päähine pukuun kuuluu. Miestenkin pukuun kuuluu yleensä päähine, jota myös tulee käyttää.

Naisten kansallispukujen hameiden alla on aina pidettävä kivijalkapaitaa — tai vyötäröalushametta — jonka helmassa on 15—20 cm:n levyinen poimutelmä, mutta ei koskaan brodyyriä, joka on ollut säätyläisten vaatteiden koriste ja tullut yleiseen käyttöön siinä vaiheessa kun perinteisiä kansanpukuja ei enää käytetty. Samalta ajalta ovat peräisin pitkälahkeiset, pitsein tai brodyyrein koristetut alushousut, joita ei myös pidä yhdistää kansallispukuun. Alushousuina voi käyttää valkoisia bikinihousuja, jotka tuskin vilkahtavat kovimmassakaan pyörimisessä, ainakaan jos hameen alla on polveen tai vähän sen yläpuolelle ulottuva kivijalkapaita tai hankkipaita. Hankkipaitaa voi käyttää kaikkien kansallispukujen paitojen alla, mutta aivan välttämätön se on lyhyiden ylisten.

Sukkien tulee olla joko puuvillaiset tai villaiset polveen tai vähän sen yläpuolelle ulottuvat valkoiset, joissakin puvuissa värilliset sukat, jotka kiinnitetään polven alapuolelta pirta-, verkko- tai ristikkonauhalla. Kansallispuvun kanssa ei koskaan saa käyttää ruskeita kreppi- tai nailonsukkia, mutta luonnonmustat villasukat sopivat kaikkiin pukuihin varsinkin talvella.

Jalkineista mainittakoon tässä vain se, että mustat kippurakärkiset ns. tanhukengät eivät ole perinteiset, koska mustissa kenkissä — ei ennen koskaan ollut kippuraa kärkeä, vaan se kuului luonnonnahan värisiin yksipohjaisiin jalkineisiin.

Nykyisin myös miesten usein käyttämä luonnonnahan värinen lipokas on perinteisesti ollut vain naisten jalkine ja miehet ovat pitäneet juhla-jalkineina mustia kenkiä ja Savossa, Keski- ja Pohjois-Suomessa niiden ohella myös luonnonnahan värisiä yksipohjaisia paulakenkiä ja Karjalassa upokkaita.

Miesten housujen prässäminen teräville taitteille on tullut muotiin vasta 1920-luvulla, joten kansallispukujen housuihin eivät terävät prässit kuulu.

Myös muiden kuin kansallispukujen osalta tulee puvun käyttöön liittyvää perinnetietoa pyrkiä keräämään erilaisista lähteistä.

11. Tanhuryhmän käyttäytyminen

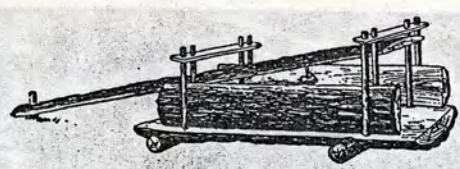
Useat esiintymistilanteet ovat sellaisia, että yleisö voi seurata tanhuryhmän edesottamuksia myös ennen ja jälkeen itse esityksen. Yleisön lisäksi ryhmän käyttäytymiseen kiinnittää varmasti huomiota tilaisuuden järjestäjä eli isännät. Ja tosiasia on, että ryhmän käyttäytyminen vaikuttaa varsin huomattavasti siihen, miten yleisö ottaa esityksen vastaan. Paraskin esitys menee kiville, jos yleisö on ennakkoon saanut ryhmästä vastenmielisen vaikutelman, ja toisaalta myönteinen ja kannustava yleisö saa keskinertaisenkin ryhmän ylittämään itsensä. Yleisön jakama suosio ja tuomio on usein varsin ehdotonta, jopa armotonta, ja se voi riippua yllättävänkin vähäisistä tekijöistä. Niinpä tanhuryhmän käyttäytymiseen kannattaa kiinnittää huomiota ei vain itse esityksessä vaan kaikissa siihen liittyvissä tilanteissa.

Parhaan lähtökohdan käyttäytymiselle antaa vanha kultainen sääntö: minkä haluatte ihmisten tekevän teille, tehkää te se heille. Jos ryhmä käyttäytyy sillä tavoin kuin se yleisönä ja isäntinä ollessaan toivoisi esiintyvän ryhmän käyttäytyvän, se käyttäytyy oikein.

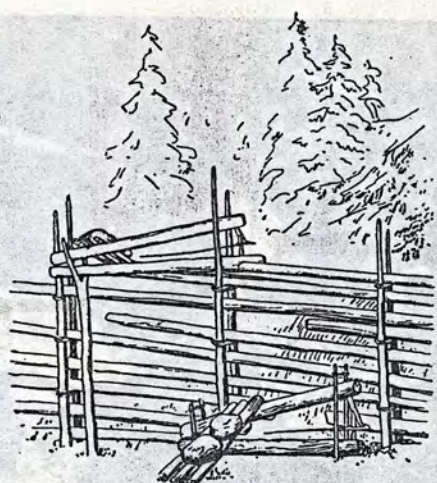
Kansantanssiin kuuluu ilo, ja tanhuryhmän tehtävänä onkin levittää iloa ympärilleen missä liikkuukin. Usein vain valitettavasti erehdytään luulemaan, että ryhmän oma ilonpito ilman muuta merkitsee iloa myös ympäristölle. Aito hyväntuulisuus tarttuu parhaiten muihinkin, sen sijaan teennäinen melskaaminen vain ärsyttää ulkopuolisia.

Varsin ratkaiseva merkitys on ryhmän yhteishengellä. Sellaisen ryhmän seurassa viihtyvät muutkin, jonka jäsenistä näkee, että he viihtyvät keskenään. Ehdoton sääntö on, että jos ryhmän keskuudessa ilmenee erimielisyyksiä, ne selvitetään omassa keskuudessa salassa niin isänniltä kuin yleisöltä. Hyvä yhteishenki ja keskenään viihtyminen ei kuitenkaan saa merkitä ryhmän itse-riittoisuutta ja omaan porukkaan eristäytymistä. Tässäkin suhteessa sopii noudatettavaksi vanha ohje: rakasta lähimmäistäsi niinkuin itseäsi. Eli ryhmään sovellettuina: yhtä hyvin kuin ryhmän jäsenet viihtyvät keskenään, yhtä avoimia, kiinnostuneita ja huomaavaisia heidän tulee olla suhteissaan isäntiin, muihin esiintyjiin ja yleisöön.

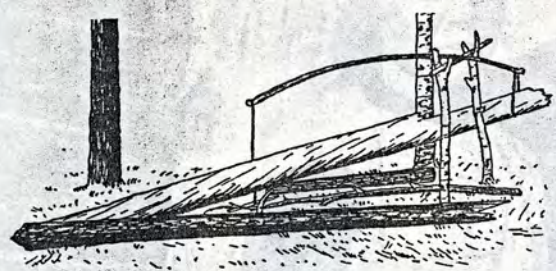
Kaikein hyvän käyttäytymisen perusta on tietenkin se, että isäntien kanssa tehtyjä sopimuksia ja heidän kohtuullisia toivomuksiaan noudatetaan sekä että yleisö saa sellaisen esityksen, mitä sillä on oikeus odottaa. Isännät antavat aina erityisesti arvoa ryhmälle, joka tämän lisäksi on mahdollisuuksiensa mukaan valmis ohjelmanmuutoksiin ja lisätoivomusten täyttämiseen.

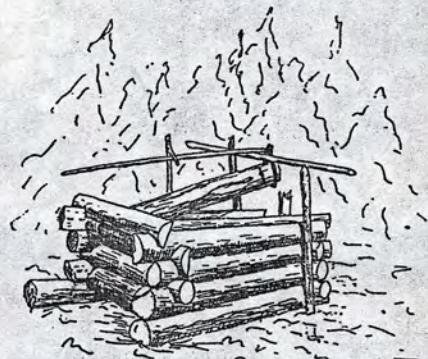
1. Ostjakki. ahmanloukku.
Tekijän matkalta.

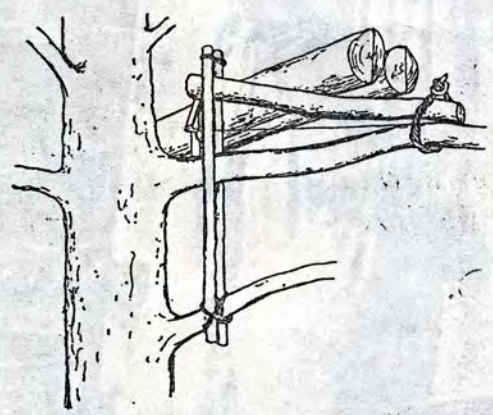
2. Jäniksen- ja oravanlisku. Korpi-
lahti. J. V. Kotikosken mukaan.

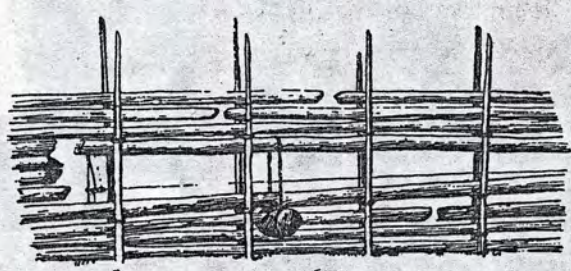
3. Tšeremissiläinen metsonloukku.
T. Jevsevjevin mukaan.

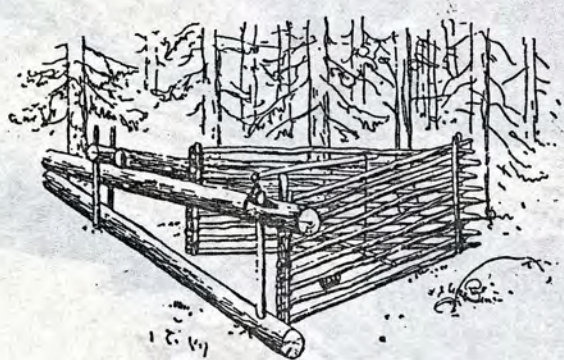
4. Syrjäniläinen ahmanrita.
Tekijän matkalta.

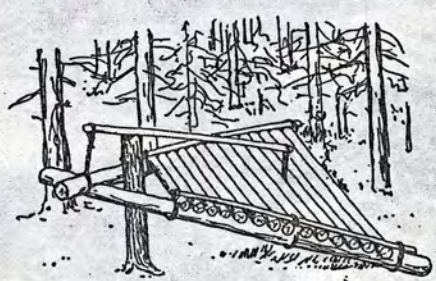
5. Näädänloukku. Punkalaidun.
J. V. Kotikosken mukaan.

8. Jäniksenloukku. Pyhäjärvi T. I.

6. Ahmanloukku. Iisalmi.

7. Karhunsadin. Sotkamo.

Matkamiehiä taipaleella

Kittiläläinen Pöntsön Oskari eukkoineen pitkälle jalkamatkalle varustautuneena. Kuva on vuodelta 1920. Vielä silloin, kun Etelä-Suomessa kulkukelpoinen tieverkko alkoi yhdistää syrjäisiäkin kyliä pitäjäen keskuksiin ja edelleen kasvaviin kaupunkeihin, kuljettiin Lapissa lähes tietömillä selkosilla: Ylitornioon päästiin maantietä pitkin v. 1832, Rovaniemelle v. 1840, Kemijärvelle v. 1853, Muonioon todennäköisesti v. 1897, Sodankylään v. 1902, Ivaloon v. 1914, Inariin v. 1925, Savukoskelle v. 1928 ja Utsjoelle vasta v. 1957. — Museövirasto, valok. Samuli Paulaharju.